

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrtek
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 30 L.
Na naročila brez
doposlane naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 68.

V Gorici, v ponedeljek 27. avgusta 1923.

Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
se sprejema. Oglesi
se računajo po dogovoru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcij
"GORIŠKE STRAŽE".
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 6.
(prej Scuole).

Naš naraščaj.

Politični in narodni položaj, v katerem živimo, je brezupen. Če človek rompa po naši lepi deželi, vidi toliko vprašajočih pogledov in sliši toliko žalostne radovednosti, da se mu začne krčiti srce v strahu: kaj bo? Neštegi odloki in druge odredbe vlade, ki prihajajo v deželo, razni tuji in domači elementi, ki bi radi osvojili gospodijoče stališče nad nami, neštevilne šikane, ki jih morajo vsi zavedni našinci pretrpeti, povzročajo, da so mnogi malodušni in se po deželi vedno bolj širi strah pred bodočnostjo.

Vsem tem malodušnem in obupajočim hočemo povedati danes bodrino besedo.

Ze malodušnost in brezupje, ki se jih prijemljata, nista na mestu. Narod, ki si upa priprijeti katoliške shode kot je sedanji, ki se vrši v teh dneh v Ljubljani, je tako žilav, krepl in kulturno visoko stoječ, da je nemogoče, da bi ga kdo potujčil. Sicer smo mi primorski Slovenci res samo odrezana veja tega kvišku hrenovega naroda, toda njegova politična, gospodarska in kulturna moč bo brezvomno tudi naša najčvrstejša opora. S to našo izjavo nočemo ugovljati kakih iridentističnih mnenj, temveč samo ponavljamo kar smo že neštetokrat in pred vsemi v to poklicanimi forumi povedali: mi primorski Slovenci se zavedamo, da smo italijanski državljanji. Zato lojalno priznamo vse dolžnosti, ki nam jih naklada država, toda terjamo tudi, da se nas priznava kot narod z vsemi pravicami, ki mu pristojajo.

Po mnogih bridkih dogodkih, ki so se izvršili v naših krajih, se bo marsikdo, ki bo čital te naše pogumne besede trpko nasmehnil. Zatrjevanja so lepa, bo rekel, toda nam nič ne pomagajo: mi smo kljub vsemu brezpravna in neupoštevana raja, ki je obsojena k smrti.

Bodite potolaženi vi črnogledci! Brezvomno so težke prilike, v katerih se borimo. Marsikdo, na katerega smo računali z vso gotovostjo, je odpadel. Zapisati pa moramo v čast svojega dela in svojega ljudstva, da vsa dežela ogorčeno obsoja vse take neznačajneže. Toda s tem se ni zaključeno naše poročilo. Prijatelji vedite in veselite se: naša učenca se mladina — naša bodočnost je nepokvarjena. Zadnje tedne so se vršili razni sestanki naše srednje- in visokošolske omladine, ki so vsi dokazali, da je v našem naraščaju pravi duh, pozitivna ljubezen in nezlomljiva volja po življenju. Med našim dijatom, zlasti onim, ki sledi smernicam našega Kreka, je zavalovalo mnogoobetajoče gibanje. Krščanski socialisti imajo med našim akademičnim in srednješolskim naraščajem veliko mladih, zavednih, navdušenih fantov, da je veselje priti v njihovo družbo. In če imamo cvet naraščaja za seboj, koga naj se bojimo? Ali je mogoče, da bi zavedno ljudstvo zdravo, požrtvovalno inteligenco prodalo?

Fantje so na krovu, zato bodimo mirni!

Kaj se godi po svetu?

Pisati o novostih političnega značaja postaja vedno bolj težko. Vsi čutimo, da visi nekaj težkega v ozračju, toda dognati vse vzroke sedanjega položaja je skoro nemogoče. Brezvomno se vsaka vlada hori, da bi dosegla čimveč uspeh in pri tem ne izbira sredstev, ki naj se jih poslužuje. Brezvomno je pa tudi, da vsi odločilni krogi to vedo in so vsled tega medsebojno skrajno nezaupljivi.

Naj omenimo kratko samo nekatera vprašanja, ki razburjajo v zadnjih dnevih svetovno politično javnost.

Francija in Nemčija.

Ne da bi pretiravali je gotovo, da tvori francosko-nemško razmerje najgloblejsi in najtežji povod vseh mednarodnih sporov. Francija bi rada dosegla, da bi bila Nemčija vsled svoje gospodarske oslablosti njen najmanj nevarna sosed. Nemčija se pa noče vkloniti in misli na osveto. Novi državni kancler Stresemann je bil v svojih izjavah, ki jih je podal ob pričetku svoje vlade, zelo spravljiv ter je hotel ločiti gospodarsko in politično vprašanje spora, toda vspeh tega njegovega koraka je zelo dvomljiv. Francija si je priborila sedaj po vojni nadvlast v Evropi in si jo hoče tudi obdržati, kljub temu da so ji razni »prijatelji« zelo nevoščljivi.

Veliko bolj kot politična onemogočlost, v katero je potisnila vojna Nemčijo, tlači njen svobodni razmah vprašanje valute, ki grozi v zadnjem času vničiti vse gospodarstvo nekdaj tako mogočne in cvetoče države. Zadnje dneve je tečaj marke zopet nenadno padel in dobite sedaj za amerikanski dolar že 7 milijonov nemških mark. Položaj postaja seveda nevzdržen, toda po našem mnenju ne samo za dolžnika, temveč tudi za upnike. Gospodarska propast Nemčije bi ne tirala v pogubo samo nje kot dolžnika, temveč bi bila vzrok za še večje oslabljenje evropskih gospodarskih vrednot. Vsled tega se Francija boji poseči po skrajnih sredstvih in Nemčija razmeroma mirno čaka, kako se bodo rešila vprašanja, ki so v marsikaterem pogledu zanjo življenskega pomena.

Francija naj omogoči Nemčiji gospodarsko dihanje.

Državni kancler Stresemann je imel 21. t. m. o priliki banketa Zvezde industrijev in trgovcev velik politični govor, v katerem se je bavil s francoskimi zahtevami glede rešitve reparacijskega problema in z nemškim notranje-političnim položajem. Izvajal je med drugim:

Notranja sanacija je predpogoj za uspešno udejstvovanje na zunanjopolitičnem polju. Vlada namerava v to svrhu ustanoviti devizni fond in izdati še razne druge prisilne ukrepe. Nemčija nikakor ni sama povzročila katastrofe svoje valute in vidi v izjavah angleške vlade praktično rešitev reparacijskega vprašanja. Tudi francoski ministrski predsednik je označil praktično rešitev reparacijskega problema za cilj svoje politike. Kot pozitivno zastavnino zahteva francoska vlada garancijo nemških železnic in vsega gospodarstva, poleg kontrole nad nemškimi carinski mi dohodki. Če ima francoska vlada

resne namene, dobiti po poteku maturatorija za nemške dajatve pozitivne garancije, potem bo mogoče priti do sporazuma. Vendar pa Nemčija zase zasedbe rurskega ozemlja in prilastitve Porenja, njegovih železnic, posameznih rudnikov in drugih posestev ne more smatrati za podlagi rešitve v reparacijskem vprašanju. Vprašanje nemškega Porenja ni vprašanje kompromisov, temveč življenja. Sprejel sem z zadoščenjem izjavo francoskega ministrskega predsednika in vlade, da ne zasleduje političnih ciljev in da se ne bavi z aneksijskimi mislimi. S to izjavo pa se predložena rešitev ne da združiti, če se ne odstranite obe točki gospodarskega značaja, ki bosta odprli pot za praktično rešitev. Nemčija more le upati, da se bo našel sporazum med zaveznički in nato z Nemčijo, ki bo ugodil upravičenim zahtevam upnikov in obenem omogočil razvoj Nemčiji.

Vsebina belgijskega odgovora Angliji.

Belgijska vlada odgovarja v svojem odgovoru Angliji najprej na argumente angleškega zunanjega ministra glede prioritete reparacij in ključa o razdelitvi, kakor je bil določen v Spaaji. V nadaljnem dokazuje nota, da je Anglija prejela od Nemčije ravno tako visoke vsote kot Belgija na podlagi svojih predpravie. Nota ponavlja začevanje konkretnih odgovorov s strani Nemčije in poudarja, da se strinja glede zakonitosti ruhrske zasedbe s francoskim stališčem. Končno razvija belgijska vlada v svojem odgovoru lasten reparacijski načrt, ki bi mogel služiti za podlogo interministerijalnih pogodb.

Reško vprašanje na kritični točki.

Italijansko-jugoslovanska pogajanja so prišla na kritično točko. Mussolini je 8. avgusta preko predsednika italijanske delegacije v parijski komisiji izročil jugoslovanski delegaciji spomenico, v kateri se omenja, da italijanska vlada ne more več dovoljevati opozicije, ki jo izvaja Jugoslavija in tako otežuje rešitev reškega vprašanja. Italijanska vlada je z evakuacijo tretje cone v Dalmaciji in s hitro izvršitvijo jadranskega sporazuma dovolj dokazala svojo dobro voljo in svoje jasno stališče in zato obzaluje zadržanje jugoslovanske vlade, ki neprestano odlasa definitivno ureditev visečih problemov. Mussolini koncem spomenice sporoča, da bo, ako do 31. avgusta ne pride do sporazuma v reškem vprašanju, primoran pridržati si popolno svobodo akcije. Jugoslovanskega odgovora dotlej še ni, ali jugoslovanske vesti o baje doseženem sporazumu kažejo, da je italijanska spomenica napravila vtis. Italijanska vlada je za ta konjak zahtevala odobrenje od prijateljskih velesil in je tudi dobila. Pod svobodo akcije, ki se omenja v spomenici, se v sedanjih okolišinah ne more razumeti drugega nego ankesijo Reke s predhodno odpovedjo rapske pogodbe. Italijanski minimalni predlogi za rešitev reškega vprašanja, kakor so navedeni v omenjeni spomenici, obsegajo štiri glavne točke in sicer:

1. Reško vlado prevzame paritetna komisija.

2. Paritetna komisija preneče politično in administrativno upravo Repke na italijansko vlado.

3. Paritetna komisija upravlja v skupnem konsorciju z železnico.

4. Baroš in Delta prideta pod jugoslovansko suvereniteto, vendar ostane 99 let skupno z Reko kot neločljivi corpus.

V. katoliški shod v Ljubljani.

Vsa Jugoslavija živi trenutno pod vtipom velikega katoliškega shoda, — prvega v novi jugoslovanski državi, — ki se je pričel v soboto 25. t. m. Vlada s kraljem vred se je vdeležila kongresa. Nimamo še nikakih poročil kako se je vršila manifestacija v nedeljo 26. t. m., toda že po poročilih o sprejemu moramo sklepati, da je doživel Ljubljana dneve kot jih še ni videla. Apostolski nuncij Pellegrinetti se je pripeljal v Ljubljano v spremstvu zagrebškega nadškofa dr. Baura z avtomobilom. Ob 5ih je bil v salezijanskem samostanu na Rakovniku, kjer ga je pričakovala deputacija ljubljanskega občinskega sveta in pripravljalnega odbora V. kat. shoda. Podžupan dr. Stanovnik je pozdravil nuncija v krasnih besedah, povdarjajoč, da pomenja kat. shod za slovensko ljudstvo in posebno še za belo Ljubljano poživljenje in poglobitev vseh kulturnih in socialnih sil slovenskega naroda. Apostolski nuncij Pellegrinetti se je v lepih slovenskih besedah zahvalil zastopcu občinskega sveta za ljubezniv sprejem. Ap. nuncij se je nato odpeljal pred stolnico, kjer so se zbrali cerkveni in civilni dostojanstveniki ter organizacije kat. slov. ljudstva. Ljudstvo se je silno veliko zbralo pred stolnico. Papeževega poslanca je nagovoril predsednik pripravljalnega odbora vsečiliški prof. dr. Slavič. Med drugim je rekel:

«Naše veselje nad Vašim prihodom pa je tem večje, ko Vašo Prevzetenost moremo pozdraviti v svojem jeziku, katerega razumete, ki poznate jezik in pesmi naših pesnikov».

Apostolski nuncij je odgovoril v slovenskem jeziku, poudarjajoč ljubezen in zvestobo slovenskega naroda do katoliške cerkve od najdavnjih časov. Papeževega poslanca so nato pozdravili veliki župan dr. Lukanc, polkovnik Vučović, češkoslovaški konzul dr. Beneš, fr. konzul Flach, avstrijski konzul Kohruss, it. De Comelli in belgijski konzul Dular. Pred glavnim vhodom v stolnico je čakal apostolskega nuncija škof dr. Jeglič z asistenco. Sledil je slovesen vhod v stolnico sv. Nikolaja, v kateri je podelil apostolski nuncij monsgr. Pellegrinetti papežev blagoslov.

Popoldne so se pripeljali barski nadškof dr. Dobrečič ter katoliški akademiki iz Lilleja. Ob pol petih se je pripeljalo 20 Slovencev z Westfalskega.

Na shod se je pripeljalo že veliko očetov frančiškanov iz Bosne, Hercegovine, Dalmacije in iz Hrvatske s štirimi provincijami ter vse polno vlavkov Štajercev, Prekmurcev, Korošcev in Hrvatov.

O nadaljnjenem poteku te brezvomno največje prireditve med Slovenci, bomo poročali prihodnjic.

Širite Naročajte Berite „Goriško Stražo“.

DNEVNE VESTI.

Evhariščni shod v Idriji.

Dne 19. avgusta t. l. se je vršil v Idriji evhariščni shod, ki se je naravnost sijajno obnesel. Huda nevihta ob $\frac{1}{2}$ zjutraj je sicer bolj dalje ljudi odvrišla, zakaj 3–4 ure hoditi pa v hudi plohi ni prav prijetno. Vendar je bilo okrog 4000 vdeležencev. Ob 10. uri je govoril msg. Ing. Valentinci o Evharištiji v okrašeni cerkvi. Gruberjevo maso je izborno prepeval veliki mešani zbor, katerega je spremljalo 17 mož orkestra. Popoldne od 1–2 je bila skupna molitvena ura, nato pa prekrasni govor g. dr. Brumata o Evharištiji in nasi mladini, katerega je poslušalo vse v največjim zanimanjem. Zatem se je vršila velika procesija, pri kateri so bile zastopane vse župnije idrijske dekanije in še šembrejska, cerkljanska, otaleška, bukovska in novaška duhovnija. Poleg tega so se vdeležili sprevoda tudi zastopniki raznih civilnih in vojaških oblasti. Bil je dan kot jih je Idrija se malo doživelja. Vsem, ki je nrvstveni preporod našega naroda pri srcu, izražamo samo željo, da bi si tudi v svojih farah izvrzili prazniki, ki bi tako globoko segli v čustvovanje našega ljudstva.

III. Ljubljanski velesemenj se vrši letos od 1.–10. septembra.

Ta prireditve bo po svojem sijaju prekosila vse dosedanje in se bo vršila pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Razstavijo najuglednejše domače in tuje firme v 21 skupinah na sejmisu, ki obsegajo 40.000 m², kjer je postavljenih 8 velikih in okrog 60 manjših paviljonov. Razstavi 750 tvořek. V tem času bo Ljubljanski velesemenj zbirališče vseh gospodarskih krogov in bo nudil najugodnejšo priliko za nakup vsakovrstnega blaga. Velesemska legitimacija, katera se dobi pri Ljubljanski kreditni banki v Trstu za ceno Din 50.— upravičuje na 50% popust na železnicih za osebne in brzjavne vlake od obmejne postaje do Ljubljane. Znižana vozniščna na parnikih jugoslovanskih parobrodnih družb. Vizumska pristojbina na podlagi legitimacije samo 5.— L. Na ljubljanskem glavnem kolodvoru bo posloval stanovanjski odsek, ki bo zasigural vsakemu posestniku zdravo, ceno in udobno stanovanje.

Odpustitev letnika 1902 iz vojaške službe v Italiji.

Na podlagi poročil listov je vlada izdala odlok v vojaškem uradnem listu, ki določa, da je odpuščen letnik 1902 iz vojaške službe. Odpuščenje se prične dne 6. sept. ter konča z dnem 30. sept. t. l. Odpuščeni bodo vsi vojaki rojeni tekom leta 1902 ali prej, kateri imajo $\frac{1}{2}$ mesecov vojaške službe.

PODLISTEK.

JULES VERNE:

ČRNA INDIJA

ROMAN.

Prsto poslovenil Z. Z.

—:oo:—

Preiskali so vse dohode in rove do najširših nadstropij, ki so prihajale na plan v bližini Irvina pri razvalinah dundonskega gradu, kajti vso bili mnjenja, da je po tej poti imel stari Silfax zvezo s površjem zemlje, kamor je moral po živila za svoje borno životarjenje. Kar se tiče «ognjenih čarovnic» je bil zdaj James Starr trdno prepričan, da je stari Silfax od časa do časa zažgal izpuhtevajoče vetrovne pline, ki so se v onem delu jame razvijali in s tem povzročil ono, često opazovano prikazen. In inžener se ni motil. Toda, žalibog, so se vsa poizsledovanja brezuspešila.

Nov zlat denar v Italiji.

Finančni minister je odredil, da se izda ob priliki prve proslave faštovske revolucije nov zlat 100-lirske denar, ki bo nosil na eni strani kraljevo podobo, na drugi pa liktorski sveženj (znak fašizma).

Pevski zbor našega učiteljstva v Italiji.

Notico v zadnji «Gor. Straži» moramo popraviti v toliko, da se vrši turneja v dveh delih in sicer v Videm, Benetke in Bolonjo v času od 18. do 26. sept., v ostala mesta pa o božiču.

Velesejem v Bratislavu.

Dne 23. t. m. se je vršila svečana otvoritev III. mednarodnega donavskoga velesejma. Vdeležba je bila ogromna. Velesejem je otvoril predsednik, poslanc K. Stodola, ki je v obširnem govoru očrtal pomen velesejma za gospodarski razvoj češke republike.

Zavod šolskih sester v Tomaju na Krasu.

Na prijaznem gričku Tabor poleg župne cerkve tik za vasjo stoji obširno poslopje, ki ga lahko vidiš iz vseh krajev našega Krasa. Tu je slov. zavod šolskih sester, ki imajo ljudsko šolo z internatom. Prijazna lega, mična okolica, predvsem pa zdrav zrak, vse to ga je že od nekdaj priporočalo, da je bilo pred vojno mnogo gojenk. Med vojno je moral zavod svoj delokrog skrčiti ker mu je vojaštvo zasedlo prostore ter mu prizadalo na poslopju in pohištvo mnogo škode. Tekom zadnjih let se je polagoma opomogel, da zopet lahko sprejme večje število gojenk. Sprejema gojenke ljudske šole v oskrbovanje in pouk. Poleg predmetov ljudske šole se vadijo učenke različnih ročnih del, poželi se poučujejo proti primerni odškodnosti v glasovirju in goslanju. Mesečina znaša L. 150. Sirote, ki nimajo premoženja se sprejemajo po dogovoru tudi po znižani ceni.

V zavodu je tudi gospodinska šola, ki ima namen, pripraviti dekleta na njih bodoči poklic, kot gospodinje in matere. Vsako leto sta dva petmesečna tečaja. Prvi tečaj začne letos radi slavnosti petindvajsetletnice 10. septembra ter bo trajal do konca januarja. Mesečina znaša L. 150. Natančnejša pojasnila daje zavod. Starši! najboljša dota, ki jo morete dati svojim hčeram je primerna gospodinska naobrazba. Te dote ji ne more nihče vzeti, niti zapraviti. Zato ne zamudite ugodne prilike. Prošnje za sprejem v gospodinski tečaj se vlagajo do 1. septembra, za ljudskošolske gojenke pa do 30. septembra.

James Starr se je v tem neprestanem boju proti navidez nedosežnemu sovražniku počutil silno nesrečnega, čeprav je to potrost skrbno prikral. Toda čimbolj se je bližal dan poroke, tembolj je naraščala njegova skrb, ki jo je potožil edino le staremu nadpazniku. Tudi ta je bil vedno bolj vznemirjen.

Konečno je napočil določeni dan. Silfax ni dal nikakega znamenja, da še živi.

Od ramega jutra je bilo vse prebivalstvo Coal-Cityja na nogah. Rudniško delo so začasno ustavili. Plezalci, delovodje in delavci so na vsak način hoteli staremu nadpazniku izkazati čast in njegovemu sinu pa vdanost, za kar so čutili dolžnost.

Ob enajstih naj bi se pričela slavnost v kapelici St.-Sillesa, ob bregu malcolmskega jezera.

Ob napovedani uri so stopili iz koča Harry, ki je vodil svojo mater za roko in Simon Ford z Nello.

Njim je sledil James Starr, ki je bil navidezno miren, a je v resnici pazil na vso okolico. Za njim je pri-

Ustoličenje novega škofa v Trstu.

Kakor slišimo iz dobro informiranih krogov, bo novi trižaško-koperski škof dr. Fogar posvečen in ustoličen dne 3. novembra na dan skofijskega patrona sv. Justa.

Prebivalci Zadra.

Danes šteje Zader 8.000 prebivalcev, med tem ko jih je preje imelo 16.000. V milanskem listu «Secolo» je izšel članek, v katerem se opisuje težki sedanji gospodarski položaj mesta.

Vatikan in beogradska vlada.

Minister vere dr. Janjić je izjavil, da hoče napram Vatikanu voditi politiko sporazuma, tako da bude katališko svečeništvo v Jugoslaviji zadovoljno s svojim moralnim in materialnim položajem. V kratkem se hoče skleniti konkordat med jugoslov. vlado in Vatikanom.

Cerkvenim zborom!

Gosp. Anton Adamić (trgovina Harije), Trnovo-Bistrica nam je poslal poročilo, v katerem sporoča, da je izdal skladbi svojega brata mestnega kapelnika v Koprivnici (Hrvaško) in sicer «E v hristični pesmi» za mešan zbor (stane 6.— L.) ter «Lavretanske litanijske» v čast Svetogorski materi Božji za mešan zbor (stane 3.— L.) Gosp. založnik A. Adamić daruje od razprodaje zgoraj označenih skladb 5% za Svetogorsko svetišče. Priporočamo našim zborom, da se poslužijo ugodne prilike in nakupijo skladbe našega pozrtvovalnega skladatelja.

Evhariščni kongres.

Vabimo na evhariščni kongres v Vipavi in Logu pri Vipavi dne 11. in 12. septembra t. l.

A. Prireditve v Vipavi dne 11. septembra popoldne:

Ob 2. molitev k sv. Duhu in blagoslov. Nato zborovanja v 4 odsekih: za duhovnike, organiste, cerkvene in splošno za ljudstvo s posebnim ozirom na kršč. mlađinske cerkvene in prosvetne organizacije. Od $\frac{1}{2}$ do $\frac{1}{2}$ cerkvena pobožnost. Ob 8. uri skupno zborovanje z govorom in petjem.

B. Prireditve v Logu dne 12. septembra:

Cerkveni govor ob 6., 9., 10., 1. in 2. uri. Ob 6. uri skupno sv. obhajilo, ob 10. uri po pridigi pontifikalna sv. maša, po pridigi ob 2. uri popoldne slovesna procesija z Najsvetejšim.

Evhariščni shod je namenjen za dekanije Črniče, Vipava, Postojna, Trnovo in Šent Peter pri Gorici. Kdo zeli prenocišče, naj se takoj oglaši pri župnem uradu v Vipavi; ravnotako radi prehrane. Splošno velja načelo, da naj udeleženci za 12. september hrano prinesejo seboj.

Natančen vspored se bo dobil pri župnih uradih zgoraj omenjenih dekanij.

Radi pomanjkanja stanovanj je že leti, da bi društva na zborovanja v Vipavi odposlala le omejeno število udeležencev, udeležba v Logu dne 12. sep. pa naj bo kolikor mogoče polnoštevilna.

Odkritje spominske plošče A. Kržiču.

Dne 5. avg. t. l. je bila v Rakitni nad Borovnico odkrita lepa spominska plošča † profesorju, častnemu kanoniku, slov. pisatelju in vzgojitelju Antonu Kržiču.

Nevihta v Gorici.

V petek, zvečer in po noči je divjala nad Gorico silna nevihta. Med nevihto je razsajal silen vihar, ki je marsikje povzročil občutno škodo. Sedaj, ko je že suša skoro vse vničila, imamo dežja v izobilje.

Pozor onim, ki gredò v inozemstvo.

Vsem onim, ki hočejo potovati v Jugoslavijo, oz. Nemško Avstrijo javljamo, da prihaja vsaki dan iz Trsta v Gorico (prodajalna K. T. D.) gospod, ki je pripravljen oskrbeti proti malo odškodnini vizum za Jugoslavijo, oz. Nemško Avstrijo. Kdo hoče potovati v zgoraj navedeni državi in ima pripravljen potni list naj ga izroči v prodajalni K. T. D.

Gospodarstvo.

V A L U T A.

Dne 25. avgusta si dal ali dobil:
za 100 dinarjev — 24:10 — 24:50 l.
za 100 avstr. krov — 3:2 — 3:4 st.
za 1 dolar — 23:— — 23:15 l.
za 1 funt 105:25 — 105:50 l.

— o —

«Praktični sadjar».

To je naslov knjige, ki je ravnokar izšla; je zbirka najvažnejših sadarskih naukov, pojasnjena s 24 barvimi prilogami in 92 slikami v tekstu. Knjigo je priredil M. Humek, vrt. sadj. nadzornik. Obsega 400 strani.

Izgubljeno — najdeno.

Neka oseba je našla dne 23. t. m. na Travniku zlato brošo. Kdo jo je izgubil, naj se oglaši v upravi «Goriške Straže», kjer se mu vrne.

Pasji zapisnik.

Po odredbi tržaškega prefekta mora vsako županstvo imeti pasji zapisnik, v katerega se zapiše: ime in bivališče gospodarja; starost, pasmo, spol in posebne znake psa; dan vpisa. — Vsak pes, ki se nahaja na javnem prostoru, mora biti na povodcu ali pa mora imeti nagobčnik; tega so oproščeni le psi narli ovu ali na paši.

Samoposebi je umevno, da je bil vsakdo praznično oblečen.

Madge je nosila obleko, ki je živo spominjala na stare čase. Lase ji je krasil «toy», kar posebno ljubilo prilegne gospode in po ramah ji je padala «rokelay», neke vrste štirioglata mantilja, ki jo posebno škotinje nosijo z neko odličnostjo.

Nell je sklenila, da kar se da zatre svojo notranjo razburjenost, vsled česar je bila videti mirna in zbrana.

Oblečena je bila preprosto, toda ta preprostost, ki jo je bolj ljubila kot vsak najbogatejši nakit, ji je podajal še večjo privlačnost. Lase ji je krasil edino takozvani «snoood», pestrobojen trak, ki se z njim posebno mlade ledončanke rade lišpajo. Vsa družba je hitela k krasno ozaljšani kapelici St.-Gillesa. Na nebu Coal-Cityja so nenavadno močno žarele električne svetilke s pisanimi stekli, ki so blesteli kot goreči kaleidoskopi.

Častitljivi župnik William Hobson naj bi izvršil poroko. Pred vratit kapelice je čakal ženina in nevesto.

Kaj je novega na deželi

Z DEŽELE.

Sedaj se odklanja državljanstvo duhovnikom rojenim v Jugoslaviji, a že več let službujočim v novih italijanskih pokrajinh. Zameri se jim, da niso takoj početkoma okupacije kazali simpatije do nove države. V kako delikatnem in težkem položaju je bila 1. 1918 in 1919 katol. duhovščina! Naj je prijažno občevala z novo došlimi Italijani, so jim očitali, da so izdajalci domovine; če so pa le malo kazali simpatije do bratov onstran meje, se jih je odgnalo v Sardinijo ali Sicilijo. Ako so se držali kolikor mogoče neutralno, so bili zopet zabeleženi v posebni knjigi, da so nasprotniki Italije. Takratne opazke sedaj menda določujejo kdo naj zapusti svoje mesto in išče drugod službe. Ko se je v Rapalu določila stalna meja in se je vedelo kam pripadamo, je duhovščina storila vestno svojo dolžnost nasproti novi državi. Ako ni res, naj se le navedejo posamezni slučaji! Da še več! Po Kobaridski nesreči je bilo vse polno Italijanov na raznih krajih. Kako so jih sprejeli takrat duhovni, jih tolažili in jim lajšali težave! Naj omenim le en slučaj. Neki župnik, ki ze 10 let deluje v novem ozemlju, mora sedaj svojo službo zapustiti in ga vlada sili, naj se v kratkem umakne čez mejo. On je pa takrat sprejel polno župnišče izmučenih in zabredenih vojakov, nismo imeli živeža, le toliko nam je dajala aprovizacija, da nismo od glada umrli. In župnik je videl tako zdelane vojake, ki že tudi par dni niso skoraj ničesar vžili, pa si je sam sebi odtrgal in jim kolikor mogoče olajšal bedo. Zato mora pa sedaj iz Italije, kajti on je «nemico d'Italia» in noben rekurz ne pomaga. Opazka kakega uradnika ali podčastnika zadostuje, da je ožigosan kot nasprotnik in hajdi! Da bi se preiskovalo kaj je res zagrešil, ali njega vprašalo, nato se nihče ne spomni, ali je sodba pravična?

KNEŽAK.

Pri nas na Goriškem se je zgodilo že nebrojno nesreč z granatami, pri nas je pa granata nekaj novega. Toda kaj temu je tudi pri nas povzročila težko nesrečo. Iz Št. Petra strelijajo v naše puste travnike in pašnice za poskušnjo. Z eno tako granato, ki je pri nas kakor smo že rekli nekaj novega, so se igrali otroci, ki ne marejo pustiti ničesar pri miru. Pripominjam samo še, da je bil razglas, v katerem so svarili pred granatami, objavljen samo v laščini in hrvaščini. Otroci — širje so bili — so granato vrgli v ogenj, kjer je se-

veda razpočila. Posledice so bile grozne. Enega 11-letnega pridnega fantiča je raznesla, drugega je tako težko poškodovala, da so ga morali takoj odpeljati v Trst v bolnico. Vabujte se!

BRANICA.

V dnevih vsakdanosti in dušne zapanosti tako dobrò dè kak duhovni polet in užitek. Takega smo imeli tudi mi dne 13. t. m. ko je prišel k nam za podelitev sv. birme naš ljubljeni nadvladika. Malo smo mogli pokazati na zunaj svojo vdanost in ljubezen do njega; tembolj smo pa čutili globoko v duši, kdo da prihaja k nam. «Z Vami smo vsi» se je glasil pozdrav pri sprejemu. Čutili smo gorkoto resnic večnih, ogrevali smo se pa tudi ob ponižnosti namestnika Kristovega. «Kako so g. nadškof prijazni z vsakem», to je bil en glas po celi duhovniji. To ostane v ljudstvu, to vleče! Vsa slavnost se je vršila ljubko. Tudi na tem mestu ponavljamo besede moža, ki se mu je zahvalil v imenu duhovnije: «Težki so časi, molite za nas, mi pa za Vas!»

TOMAJ.

Petindvajsetletnica ustanovitve zavoda šol. sester. Program:

Dne 1. sept. Ob 9ih sv. maša v prosl. Goldmajerja. Ob 15. prosl. petindvajsetletnica ustanov. sole: Deklamacije, govor, dramatična slika, blagoslov v kapeli.

Dne 2. sept.: Ob 9. sv. maša, ob 11. otvoritev razstave žensk. roč. del, ob 13½ deklinski sestanek, ob 15. blagoslov, nato ljudska proslava 25. lenice zavoda: Deklamacije govor — «Ljudmila» drama v petih dejanjih. Med odmori: «Venčki narodnih pesmi» in druge slovenske pesmi. Dobrotvorni in znanci zavoda so iskreno vabljeni.

SV. LUCIJA.

V nedeljo zjutraj 19. t. m. je v vasi Grudenci toča napravila veliko škode vničila je popolnoma ves jesenski pridelek padala je na tričetrt ure, debela je bila kakor orehi, padlo jo je toliko da se več dni ni stopila. Ubogo ljudstvo ne ve kaj začeti ko je ves jesenski pridelek vničen.

DREŽNICA.

Na praznik je pogresil naš konjski pastir pri čedi stiri konje. Misleč, da so na drugem kraju obširnega pašnika je povedal lastnikom sele, ker jih ni videj tudi drugi dan. Vse iskanje je bilo zastonj. Živine niso našli. Pač pa so našli sled, ki je pokazala, da so bili konji odpeljani na cesto pod Kolovratom. Tatvina je prijavljena orožnikom v Kobaridu.

Sprevod se je bližal...
V tem trenotku so zabučale orglje in oba para sta se pod vodstvom častičnega Hobsona podala pred oltar.

Najprvo je duhovnik izprosil iz nebes blagoslov, ki se je razlil čez vso družbo, potem pa sta ostala ženin in nevesta sama pred svetim božjim služabnikom, ki je držal v roki sveto pismo:

«Harry Ford», je začel duhovnik, «ali hočete vzeti Nell za ženo in ali prisežete, da ji boste vedno zvesti in jo vedno ljubili?»

«Prisežem pri Vsemogovenem!» je odvrnil mladi mož z odločnim zatrdom.

«In vi, Nell», je nadaljeval dušni pastir, «ali hočete tudi vi vzeti Harryja Forda za moža in...»

Besede še niso bile pri kraju, ko so začuli zunaj grozovit pok. Neka najsilnejša na jezero moleča skala, kaciči sto korakov od kapelice, se je nenadoma utrgala brez vsake eksplozije, kot da bi bilo to že prej pripravljeno. Pod skalo se je vila voda v

globok prepad, o katerem do sedaj ni nihče vedel.

Kmalu zatem se je med prodrom prikazal čoln, ki ga je gnala po vodi krepka roka. V čolnu je stal pokonci starček v temni meniški halji, z razpršenimi lasmi in dolgo, na prsi padajočo belo brado.

V roki je držal Davyjevo varnostno svetiljko, ki je v njej gorel plamen, obdan z mrežo.

Istočasno je zaklical starček na ves glas: «Vremenski zrak! Vremenski zrak! Smrt in pogin vsem!»

Zdaj se je tudi širil po zraku posebni duh ogljikovega monokarbonata. Vsled votline, ki jo je napravila odrobela skala je buhnila ven nabrania množina razstrelivnega plina. Zdaj je drl nevaren plin z napetostjo štirih do petih atmosfer.

Starček je dobro vedel za nabranio množino smrtonosnega plina in zato je povzročil, da se je votlina odprla in, da bi se ozračje v kripti napolnilo z razstrelilno plinovo spojino.

James Starr in nekaj drugih je kapelico zapustilo. Drveli so k bregu.

CRNI VRH nad Idrijo.

Med raznimi novostmi, ki nam jih je prinesel vojni in povojni čas, so tudi letoviščari, katerih je letos pri nas vse polno. Dosedaj nam je bilo letoviščarstvo neznano, v bodoče se bomo morali privaditi, kakor vse kaže, tudi na to. Ker v naši vasi nimamo na razpolago posebnih udobnosti, so prisli k nam se veda po večini le taki tržaski gostje, ki nimajo ravno preveč težkih mošnjičkov.

Zelimo jim, da se v našem čistem zraku okrepijo in vtrdijo, obenem jih pa tudi prosimo, da naj cenijo naše šege in navade in zlasti ne dajo povoda, da se naša mladina moralno kvari.

V petek dne 17. t. m. je umrla po daljšem bolehanju v Idrijski Beli v starosti 63 let mati našega občinskega tajnika Ursula Šinkovec. Naj počiva v miru! Preostalim naše sožalje.

Kriza ruske cerkve

Iz zadnje številke «Socialne misli» prinašamo naslednji zanimivi članek o verskih razmerah v Rusiji:

Velika ruska zmešnjava, ki je razmajala vse temelje države, je morala potresti tudi rusko cerkev.

Tisti, ki priznavajo globoki pomen vere v življenju narodov, se spražejo, kje je iskati vzroka, da je preprosto ljudstvo pokazalo tako malo odporne sile proti razrušiteljnemu valu boljševizma. Ali ni bil morda vzrok tega začasnega pojava ravno propadanje cerkve v Rusiji? V zgodovini se po navlajo analogije. XVIII. vek je bil vek upadanja katolizma v Franciji, zaključil se je ta vek s kravno strahoto revolucije...

O ruski cerkvi je dejal že pred polstoleti naš veliki in iskreni pravoslavni pisatelj Dostojevskij, da se nahaja v stanju paralize; z drugimi besedami, da se naša cerkev nahaja v polnem upadanju.

Popolnoma naravno se dviga vprašanje: ali ni propad ruske države le posledica paralize naše cerkve?

Naša takozvana revolucija, boljševično, razpad, je začetkom imela neko podobnost s francosko revolucijo, ki so jo naši revolucionarni ideologi posnemali. No, kakor hitro je bila v valove zmešnjave potegnjena narodna vihra, je ruska revolucija prestopila bregove od voditeljev postavljenih programov in se je razlilo po vsej ruski zemlji nalik velikemu brezvladju v začetku XVII. stoletja (1605–1613).

Bojževizem v naši zgodovini ni nov pojav. Njegova današnja gesla: «Bij buržuje!» in «Grabi nagrabljeno!» najdemo 300 let prej v proglaših puntarskega kazaštva, v katerih se je pozivljalo rusko ljudstvo, da «pobjije vse bojare, plemiče in boljše ljudi (po našem inteligenco), njihovo imetje ugrabi in zavlada vsej državi po kazaskemu običaju.»

Da se enkrat podčrtamo pomen analogij v zgodovini, pripominjamo, da je tudi s prvim russkim brezvladjem šlo vsporedno razpadanje ruske cerkve. To razpadanje se je z vso silo očitovalo po brezvladju in je bilo razlog za reforme patriarha Nikona in za razkol «starobredništva», ki je tem reformam sledil.

Pred tremi leti je pisec teh vrstic na nekem javnem shodu v Belgradu izrazil misel, da je tudi zdaj po našej zmešnjavi pričakovati velikega verskega dviga v russkem narodu, in morebiti tudi velike cerkvene reforme ter novega razkola v še večjem obsegu, nego je bila reforma patriarha Nikona in stavroverski razkol XVII. stoletja.

Dogodki najnovejšega datuma v ruski cerkvi kažejo na to, da se je cerkvena zmešnjava v Rusiji že začela.

Pisec teh vrstic je bil član vseruskega cerkvenega sobora, ki je deloval v Moskvi v letih 1917/18.

Sklicanje sobora je bil velik dogodek: dve stoletij in pol se v Rusiji niso bili sklicani cerkveni sobori. Država in cerkev sta se bili odvadili te stare cerkvene ustanove. Priprave za sobor so se začele že za carstvovanja Nikolaja II. kmalu po revoluciji 1905. leta. Vsi resnični prijatelji pravoslavlja so ze davnej razumeli, da naša cerkev potrebuje obnovljenja. Toda sobor se je zavlačeval, kajti prejšnja vlast se je bala novih pretresljajev v državi. Končno je L. 1917 kot posledica svetovne

vojne v Rusiji nastopila katastrofa. Strmoglavljenje carja ni obglavilo same ruske države, marvec tudi tekom stoletij z njo zrastlo rusko cerkev. Podobno kakor je država skoraj obrazovala začasno vlado, je tudi cerkev, potem ko je ostala brez glave, bila primorana, da v naglici izdelala nov ustroj cerkvene uprave.

V Moskvi, v katero so butali valovi anarhije, je sobor med življanjem boljševiških granat vzpostavil patriarštvlo in izbral za patriarha Tihona.

Reforme, ki jih je uveljavil sobor, so se tikale samo višje cerkvene uprave. Vredno je pripomniti, da so se ustavnina načela, katera so se od leta 1905 dalje uveljavila v naši državi, odrazila tudi na misljenje članov cerkvenega zbora. Shema od njih izdelane cerkvene uprave je nalikovala na dvozbornični parlamentarni sistem z ustavnim monarhom na čelu, kateri je omejen glede svojih pravic.

In resnično so elementi naše nove cerkvene uprave sledeči: periodično sezvani vseruski cerkveni sobor s soudežbo svetnjakov — on odgovarja nižji zboru — sobor škofov — to je zgornja zborica — siedi in višji cerkveni svet — to je ministrski svet — in končno patriarh — z vlogo ustavnega monarha, kateri «caruje, a ne vlada». Ta analogija kaže na eni strani, kako so ideje prenosljive in kako objemajo vse oblasti človeškega življenja. Na drugi strani pa analogija pobuja človeka na misel, da je tehnika upravljanja človeških udruženj nalik zakonom arhitekture vsegdar in povsod ena ter ista: ali gradite teater ali hram božji, ali gradite državno telo ali pa cerkev.

Kakor sem že dejal, je delo sobora uspelo samo tako daleč, da se je preoblikoval samo zunanj lič cerkvenega življenja. V njega globočino pa ni proniklo in kmalu je sobor moral vsled vedno večjega pritiska boljševizma prekriti svoje delo.

Kljub temu je bilo vprašanje cerkvenega življenja na soboru že prve dni postavljeno v vsej svoji širokosti in globokosti. Predpostava vsemu delu sobora je bila od vseh gojena zavest, da se ruska cerkev nahaja v stanju globokega upadka in da potrebuje korenitega obnovljenja. Strahote russkega vserodnega punta so vse takorekoč z očividnostjo prepričale, kako ničesar ne vpliv ruske cerkve na ljudstvo, kar je dalo enemu iz članov sobora povod, da je z vso odkritostjo izjavil, da je ruska revolucija dokazala bankerot pravoslavne cerkve, kar se tiče njenega vpliva na narod.

V Rusiji je bilo vsem jasno, da se je inteligencija že davno oddaljila od cerkve. Nepričakovani pa je bil ta strašni fakt, ki ga je pokazala revolucija, da je tudi preprosto ljudstvo cerkev zapustilo.

Najnovejši dogodki v ruski cerkvi, katerih tezo in značenje je zaenkrat še težko opredeliti, kažejo na to, da začenja razpadati. Naša cerkev je v teku svoje tisočletne zgodovine sestavljala celoto z državo in carjem: država je bila telo, cerkev pa njega srce; pravoslavni samodrzec je bil glava tako državi kakor cerkvi. Revolucija je raztrgala vekovito zvezo cerkve v državi. Sredi burje anarhije so se osnove države porušile, cerkev je ostala sama;

zdaj bi morala začeti samostojno življeno, toda k temu po svoji predidoči zgodovini ni bila pripravljena. Zato svoje samostojnosti ni prenesla in, kakor se zdi, razpada v kose. Sledenje vekoviti navadi sužnjevanja pod državno vlastjo, se je obrazovala nova cerkev, ki se je poklonila boljsevizmu. Drugi del cerkve, na čelu ji patriarch, se je, ako se more verjeti v tem zadnjih dneh, spustila v kompromis z očitno anti-krščansko oblastjo in se proglaša za nepolitično. Ostane še ruska inozemska cerkev, ki je edina svobodna od vsakega zunanjega pritiska. Ona ne želi pretregati svoje vekovite zvezze s historično, tradicionalno oblastjo ruske države.

Ali bo to nesoglasje dolgo trajalo in v kaj se končno zlige, to se sedaj ne more predvideti. Nam je težko verjeti, da bi ruska cerkev, ki je pestovala rusko državo in je z njo živelata tekomp vekov eno življenje v vseh skrbih in radostih, mogla naenkrat postati nepolitična, to je indiferentna napram usodi države v najtežjem trenutku njene zgodovine...

Boljsevizem se je pokazal v vsej svoji nagoti. Hvalabogu zaenkrat samo se v Rusiji. Tam se je njegov apokaliptični zverski obraz zadostno obrisoval. Toda ni dvoma, da boljsevizem kot skrita bolezen gnezdi v vseh krščanskih deželah.

Dozorevanje nasprotnika vsega krščanstva po vsem svetu se vsako leto boljčuti. Antikristove sile vseh dežel, aka se niso zedinjene, se gotovo zedinijo. To je vzrok, da v današnji strašni epohi v umu in srcah kristjanov dozoreva vzklik: «Kristjani vseh veroizpovedan, požabite medsebojno sovraštvo in razprtite ter se v odpor skupnemu sovražniku zedinite v eno Kristovo vojništvo!»

Mi dobro razumemo, da še ni nastopil čas za zedinjenje vseh kristjanov v «en hlev z enim pastirjem». Vprašanje sedanjega trenutka ni zgradba edinstvene Kristove cerkve, ampak pomirjenje med vsemi cerkvami in soglasitev vsega njihovega delovanja v borbi proti «vratom peklenškim.»

Na nedavnem krščanskem kongresu v Ameriki je bila ta misel proglašena pod gesлом «enotne krščanske fronte» in mi pravoslavci se radujemo, da je to geslo na kongresu vneto zagovarjal mitropolit Platon, najvišji predstavitelj ruske cerkve v Ameriki.

Graf Dmitrij Olsufjev

(Klein Wartenstein, Nižja Avstrija).

Društvene vesti.

ŠMERJE.

«Bralno in plesko društvo» priredi veselico dne 9. septembra v društveni dvorani brez plesa.

Razun igre in Šaljivih prizorov se bodo vršilo tudi petje raznih društev iz okolice. Vspored se objavi svoječasno.

Ker je imelo društvo dosti stroškov za vpostavitev svojega lastnega doma, se vladivo naprosijo sosedna društva, da isti dan ne priejajo preditev.

Ker je ravno isti dan pri nas cerkevni shod «Ime Marije» se pričakuje obilne vdeležbe. Starodavna navaša je, da na isti dan pride mnogo, tujcev, se nadeja da tudi letos ne bodo izostali.

Preskrbljeno bode že tudi z novo dobro kapljico.

PRVAČINA.

Dne 2. septembra t. l. priredi tukajšnja mladina veselico z večjim vsporedom: Pred igra, nato petje, Šaljiva pošta, srečolov z 200 dobitki; vsemu temu sledi zabava. Ker je dobiček namenjen «Dijaški Matici», zato pridite vsi! Odbor.

SAKSID pri Dornbergu.

Veselica na Saksidu, ki se je imela vrsiti dne 26. avgusta je preložena na dan 2 sept. t. l. Vspored, kraj in čas ostane isti kot je bil že objavljen v «Straži» z dne 23. t. m.

STAROSELO.

Pevsko in bralno društvo «Svoboda» v Starem selu, priredi dne 9. septembra ob 16h (4h) popoldne v prostorih g. Ivana Strgarja veselico s sledenjem vsporedom: **Burka dvodeljanka «Dva Pavla» in petje.** Vsa sedna bratska društva so vladivo naprošena, da bi na ta dan ne priejala nikakih veselic ter se prireditve prireditve polnoštevilno udeležila. Kobilni vdeležbi vabi odbor.

IZ PODMELCA.

Veselica, ki se je imela vrsiti dne 26. tm., se radi neizstavitev dovoljenja (nulla osta) preloži na naslednjo nedeljo dne 2. septembra.

Književnost in umetnost

«O»

«Mohorjeva družba».

«Družba sv. Mohorja» na Prevaljah izda l. 1923. štiri knjige kot družbeni dar, med temi slovito povest iz svetovne književnosti: **«Carski sel»** in **«Kemijo za ljudstvo».** Vse štiri knjige stanejo samo 15 Din. — Odprava letošnjih družbenih knjih se bo vršila že meseca septembra t. l.

«Mladika».

To je naslov družinskomu listu, ki bi ga morala imeti vsaka slovenska družina na Primorskem. Izhaja mesečno. Urednika sta priznana pisatelja F. Bevk in F. Finžgar. Naroča se na naslov (Kat. Tisk. Društvo, Carducci.) Stane za vse leto 25 lir, za pol leta 12,50 lir.

Ivan Albreht: **Ranjena gruda**, povest. Spošna knjižica št. 1. V Ljubljani 1923. Izdala in založila Zvezna tiskarna, 104 strani. Cena broš. Din. 12. vez. Din. 17. Ta knjiga je prvi zvezek nove «Splošne knjižnice», ki je začela izhajati v založbi Zvezne tiskarne in knjigarni v Ljubljani. Nova «Splošna knjižnica», čije knjige so lepo in okusno opremljene, v enotnem formatu 15×12 cm. in ki se bo prodajala po razmeroma nizkih zmernih cenah, bo obsegala izvirna slovenska leposlovna in znanstvena dela, eseje, študije in spise poljudno znanstvene, strokovne in zabavne vsebine, razen tega pa tudi dobre prevode iz svetovne in strokovne književnosti. Po svojem namenu in obsegu je torej «Splošna knjižnica» vsega uvaževanja vreden kulturni pojav. Kakor razvidimo bo postati «Splošna knjižnica» neka «Reklamka» za Slovence. Poleg zgoraj označene Albrehtove poviesti je izdala še tri knjige, med njimi R. Murnikovo povest «Na Bledu.»